

Jus Canonicum Practice Explicatum

Seu Decisiones Casuum Ad Singulos Decretalium Gregorii Papæ IX. Titulos,
& ad Consuetum Referendi Modum accommodatae

Complectens dimidiam Decretalium Partem, videlicet nonaginta duos
Titulos, nimirum usque ad Titulum XX. Libri de Feudis exclusivè

Pichler, Vitus

Ingolstadii, 1728

Decisio IV. De Probatione Consuetudinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62305](#)

TITULUS IV.

De Consuetudine.

DECISIO IV.

De Probatione Consuetudinis.

SPECIES FACTI.

Ne dum effluxit biennium, ex quo Nobilis quidam, qui à quodam præpotenti Episcopo B. feudum in uno & altero pago consistens habuit sibi sub hac formula concessum, auf alle Cheliche Mannliche Lehnbare Erben / so lang Nahm und Stamm/ Schild und Helm wehret/ satis concessit sine prole mascula feudi capace, duobus tamen filiis, à dicti Nobilis fratre , qui tamen in feudo investitus nunquam fuit, relietis in vita. Hi igitur post obitum Patrii sui petierunt Investituram in memorato feudo per mortem aperto, at Episcopus negavit, causatus, quod non descendant à primo acquirente in linea recta, sed tantum ex linea transversa ejusdem sint agnati, ad quos feuda non devolvuntur, uti est expediti Juris Feudalis in c. i. §. in autem. de his, qui feud. dare possunt. & c. i. §. in alio de success. feud. ac alibi saepius. At illi duo agnati collaterales provocarunt non tantum ad inve-

stituram suo Patruo concessam, quæ se extendit ad omnes legitimè natos, masculos , feudi capaces , ejusdem nominis & insignium eorundem , quales ipsi omnino essent , sed etiam , & quidem maximè ad consuetudinem particularem hujus Episcopatus , utique derogantem Juri Communi Feudali , quæ habet , ut feuda familiarum etiam ad lineas transversales , si non adsit descendens , devolvantur , ita ut collaterales in descendentium defectu investiri debeant. Unde res èd devenit , ut consuetudo hæc particularis , quæ utique in Provincia , ubi viget , pro lege & Jure Communi feudali habenda est , & pro derogatoria Juris Communis feudalis Longobardici. Text. & DD. in l. omnes populi ff. de Just. & Jure. l. de quibus. ff. de LL. & l. Non scripto Inst. de I. N. G. & C. convincenter & sufficienter probetur. Quapropter decidenda est hæc

QVIÆ-

Q U A E S T I O.

Utrum Consuetudo, quæ admittit ad successionem tam novi quam antiqui feudi Agnatos Collaterales, & vigere dicitur in Episcopatu B. debite probari possit?

VIdetur, quod non. 1. Quia probatio consuetudinis ob tot illius requisita, quæ omnia convincenter probanda sunt, ut tacitus consensus populi non ex errore operantis: frequentia actuum, animo & intentione consuetudinem introducendi positorum, eorumque uniformium, & non metu extortorum: temporis diuturnitas sine ulla interruptione &c. ab Auctoribus habetur pro difficillima, ut sentiunt Bart. Bald. Abb. Conf. 33. n. 4. lib. 2. Menoch. Conf. 179. n. 3. & alii. imo pro impossibili, ut Hostiensis. in c. fin. de consuet. col. 3. Cravetta Conf. 886. n. 15. allegans plures. Nec 2. Ad probandam consuetudinem sufficit, licet aliqui actus, per quos ad feudum admissi sunt collaterales, afferantur; partim quia tales actus ex parte Episcopi tanquam Domini directi fuerunt liberae & mere facultatis, sponte & ex gratiosa voluntate facti: per actus mere facultatis autem & gratiosos non inducitur consuetudo contra alterum, sicut neque Praescriptio, nec ullum præjudicium, licet immemoriali tempore essent continuati. per text. in l. qui jure ff. de acquir. vel amitt. poss. l. & habet s. hospites ff. de Precar. ac ibi DD, partim quia nequit probari, eos

ex parte Nobilium vasallorum contigisse animo ac intentione introducendi consuetudinem; quod tamen necessarium est. Cravetta Conf. 814. n. 9. Menoch. Conf. 906. n. 50. Roland. à valle l. 1. conf. 2. n. 126. cum actus non operentur ultra intentionem agentium. 3. Neque testes, qui de hac consuetudine deponunt, efficiunt sufficientem probationem, partim quia sunt singulares, & de uno actu unus, de alio aliis, de tertio iterum alius, adeoque non de singulis actibus duo contestes deponunt: partim quia hi testes in alio Judicio & inter alias personas producuntur sunt, consequenter nihil professe possunt in nostro casu feudi successionem prætentendibus; inter alios enim acta tertio nec obsunt nec prosunt. Rubr. & Tit. C. inter alios adha, partim quia plerique testes sunt de gremio Nobilitatis, adeoque partiales, & non factis legales; cum homines de Universitate nequeant testificari pro universitate, quando commodum ad eos principaliter spectat. Hippol. de Marsiliis in l. 1. §. servum ff. de Question. à n. 8. utpote testes in causa propria. 4. Non pauci ab Episcopo producuntur actus in contrarium: ad consuetudinem vero inducendam necesse est

est actus nunquam intertrumpi. test. & gl. in l. nemo s. temporalis ff. de R. l. Cyn. & Bald. in l. 2. C. de servit. quae tamen interruptio sit per unicum actum contrarium. Roman. cons. 358. col. 2. Crav. Cons. 462. & alii in l. nemo cit. & c. fin. de consuet. 5. Allegatur hic consuetudo temporis immemorialis: sed ad hanc probandam non sufficit, si testes deponant de visu aut sensu proprio, sed etiam debent testificari, quod à majoribus audiverint ita semper suisse observatum; quod huc non sit à testibus. 6. Actus consuetudinem inducentes non tantum debent esse uni-

formes, l. nemo cit. l. quisitum § si quis ff. de fundo instru. Natta l. i. Cons. 100. n. 10. & alii, sed etiam specifici, seu tales, quales in controversiam sunt deducti. Menoch. Cons. 54. n. 37. Cons. 226. n. 40, allegatis pluribus: sed actus, de quibus dependent testes, non fuerunt tales in specie, qualis est, de quo præsens agitur his: ergo. 7. Hæc consuetudo, quæ dari assertur, non potest probari ex judicio contradictorio seu per sententiam Judicis, quod tamen requiritur per text. in l. 34. 37. ff. de Legib.

DECISIO.

Licet autem hæc magna omnino considerationis, & minimè explodenda sint, verisimilius tamen mihi videtur, consuetudinem, vi cuius in Episcopatu B. etiam collaterales ad succedendum in feudis Nobilium, novis & quæ ac antiquis, admittuntur, sufficienter probari existimo. Antequam vero id doceam, notasse juvat discrimen inter consuetudinem Dispositivam & Interpretativam: *Dispositiva* dicitur, quæ tacito populi sensu aliquam dispositionem vel secundum, vel præter, vel etiam contra legem inducit. Et de hac loquitur l. de quibus ff. de Legib. & t. t. C. quæ sit longa consuetudo. Atque de hujus consuetudinis probatione, saltem si non sit immemoria-

(R. P. Pickler Decisiones.)

lis, propter tot requisita necessaria probanda intelligendi veniunt DD. quando ejus probationem vocant difficultissimam vel serè impossibilem. *Interpretativa* autem est, qua aliquam dispositionem, aut legalem, aut statutariam, aut contractuum, aut ultimarum voluntatum, seu quæ legem, statutum, contractum, vel ultimam voluntatem interpretatur & declarat, quæ à DD. passim etiam *observantia* nuncupatur. De hac agitur in l. si de interpretatione. & l. nam Imperator ff. de LL. Atque hæc consuetudo, utpote favorabilior, longè facilitioris est probationis, quam altera, cum longè facilius aliquid declaretur, quam de novo inducatur. per text. in l. bæres. §. Quodsi ff. de Testam. Decian. Cons.

D

Cons.

Cons. st. n. 52. nam declaratio nihil adfert novi, sed, quod erat, ostendit, & qualitas facilius probatur, quam substantia. Unde sufficit, si testes dicant, se per tempus longum, nempe 10. annorum, vidisse sic fuisse observatum, vel se audivisse, statuta, leges, verba contractuum, vel ultimarum voluntatum ita fuisse intellecta. Cap. Klock, to. 4. in Supplemento cons. 78. n. 19. 22. ubi n. 23. & 50. ex Menoch. Crav. Decian. Wesenbec. & aliis observat, ad hanc consuetudinem interpretativam inducendam sufficere duos actus, imò unicum, si notiorius sit & in oculis omnium incurrat, vel causam successivam, & temporis continuationem habeat: nec ad eam probandam requiri, que ad probationem dispositivæ. Quapropter, cum in præsenti casu locum habeat consuetudo interpretativa contractus insealdationis hucusque fieri solitæ in Curia feudalii Episcopatus B. ad hanc probandam me accingo, non vero ad dispositivam, cum hæc forte non sufficienter probari posset in hac materia, consequenter si actores hanc assumerent probandam, & deficerent, licet probarent interpretativam, Reus absolveretur; qui enim ex singulari & una causa agit, ac aliam probat, nihil agit, & nihil obtinet. *Text. notab. in l. Babius in f. ff. de paſt. dotal. & c. Abbate de re iud. in 6. Gail de Pace publ. c. 13. n. 16.* cum talis intentionem suam non probaret. Interpretativa igitur

Probatur I. Ex depositione testimoniis, quorum 14. in uno Judicio, & de casu, quo feudum fuit concessum sub hac clausula, viri lehen zu rechtem Mannlehen ec. affirmarunt, quod semper tam in novo quam in antiquo feudo Nobiles hujus Episcopatus etiam Collaterales agnati ad successionem soliti sint sine ulla contradictione admitti, so lang Stamm und Nahm / Schild und Helm ge-wehret/ atque sic ipsi semper viderint, & insuper sic observatum esse à Majoribus audiverint, nec unquam contrarium audiverint: in alio vero Judicio 20. testes deposuerunt, quod semper sic observatum fuisse ipsi viderint, nec contrarium unquam viderint vel audiverint: ergo satis probarunt consuetudinem interpretativam, eamque immemoriam, quod scilicet in hac provincia primæ inventuræ fuerint semper ita intellectæ, ut etiam comprehendant collaterales agnatos, licet nullos actus in specie & uniformes, nostrisque casui specificè similes nominarint; quod non obstat patebit ex responsis ad objecta, ubi insuper notandum venit, quod plerique testes fuerint Jurium periti, imò Consiliarii ipsius Episcopi B. Id quod

Probatur II. Per actuum frequentiam; nam ad minimum sex actus, in quibus feuda in hoc Episcopatu in defectu masculorum à primo acquirente in linea recta descendentium collateralibus fuerunt concessa scienter & sine ulla

ulla contradictione , nec ex gratia & mera facultate libera , sed ex causa necessaria , scilicet jure successionis , in Investituris expressa , sunt notorii & indubitati : sed per tot actus (ut & alios plures ultra centum ascendentes , in quibus causa necessaria juris successionis non sicut expressa , sed simpliciter data collateralibus investitura ; qui utique juxta priores intelligendi sunt) satis probata & confirmata est consuetudo interpretativa , vi cuius collaterales ad feudum admittendi sunt in hoc loco . Jo. Faber , & Ang. Aret. in §. ex non scripto Inst. de J. N. G. & C. Paul. de Castro Conf. 197. col. 3. vol. 1. per text. in l. fin. ff. quemadmodum servit. amitt. Præsertim cum ejusmodi investiturae sint perpetua confessio ipsius Domini directi de observantia & consuetudine. Neque in potestate successorum Episcoporum est paœta antiquarum investiturarum legitimè inita , & jus inde quæsumum familis , mutare vel infringere. arg. c. pro illorum. de Præb. c. cum omnes de Constit. Zafius conf. 14. n. 93. lib. 1. Cum igitur Investiturae censemantur data secundum loci consuetudinem. Matth. de Afflictis in prelud. feud. n. 163. recte arguitur ex his actibus , quod illa jam præexistenterit: & , si etiam aliqualiter fuisse dubia , per observantiam postea subsecuram , qua elucet ex dictis actibus , evasisset certa. l. minime. l. Si de interpretatione ff. de Leg. nam observantia est optima rei interpres , maximè in feudalibus. Bald. in l. 2. c. de Fideicommiss. Franc. Beccius conf. 101. n. 47. 48. atque hinc in dandis renovandisque investituris attendenda. Simon de Prætis conf. 84. n. 14. Burfat. Conf. 30. n. 35. nam obtinet vim legis. Menoch. conf. 34. 54. & 81. ac æquipollit pacto. Bald. conf. 275. col. 1. lib. 2. Id quod vel maximè procedit in observantia vel consuetudine illius temporis , cuius in contrarium memoria non exstat. Schrader. de Feud. p. 10. Set. 10. à n. 233. Quare illud , quod consuetum est fieri , non dicitur arbitrium , sed necessarium. Everhardus in Locis Legalib. in loco ab usitato seu à solitis. n. 3. Et quæ semel habent certam interpretationem ex usu practico , minimè sunt mutanda. l. minime & l. Si de interpretatione citt. jura enim sunt secundum hunc usum practicum interpretanda. Abbas in c. cum ad Sedem de Rebus spoliatis.

Quapropter , cum de observantia & consuetudine interpretativa tum ex testibus tum ex actuum frequentia Juridice & satis constet , vi cuius in hoc Episcopatu collaterales agnati ad successionem in feudo vocari solent ac debent , ideo filii ex fratre primi acquirentis relicti ab ea non sunt excludendi ; licet eos alias excluderet Jus Commune Feudale. Cum his tamen stat , quod in nova investitura & concessione ab accipiente cum consensu Episcopi tanquam Domini directi possint in casibus particularibus specialia pacta iniri , etiam de excludendis agnatis collateralibus , licet his non consentientibus ; quia per hujusmodi pacta consuetudini derogaretur , & magis

D 2

in-

investituræ partium consensu erectæ, quām constitutio feudorum, vel consuetudo, imò ante omnia sunt attendendæ. c. i. de duob. fratr. à Capitan, invest. ibi: propter tenorem investituræ. & ad hunc textum Bald. n. 3. Affl. et. n. 5. Roland. vol. 1. Conf. 60. n. 5. Conf. 67. pr. Unde, si patruus duorum fratrum, qui in præsenti casu successiōnem prætendunt, eset investitus sub

hac clausula, und für seine eheliche Lehens- baare Leibs- Erben / so lang Stamm und Nahm / Schild und Helm währet / non dubitarem ipsos à successione feudi excludere; cūm in prima investitura per verbum Leibs- Erben / quod denotat natum & descendantem à primo acquirente in linea recta, jam fuissent speciali pacto exclusi.

Responſa ad objecṭa.

AD I. Quamvis dictorum requisitorum omnium concludens probatio requiratur ad hoc, ut probetur consuetudo dispositiva, non tam ita rigidè id requiritur in probanda consuetudine interpretativa, ut præmisimus: quare, licet illius probatio censeatur esse difficillima (nisi probetur esse immemorialis, quo casu sufficit probâsse actus tempore immemoriali continuatos, cetera vero omnia ferè præsumuntur, cūm antiquitas multis gaudeat privilegiis.) non vero probatio consuetudinis interpretativæ, uti patet ex dictis, & sensu Doctorum; qua interpretativa hīc solūm nitimur.

Ad II. Negatur imprimis, quod actus, pro consuetudine interpretativa probanda adducti, fuerint meræ & liberæ facultatis ex parte Domini directi, partim quia in dictis casibus investiturae fuerunt expreſſe datae ex causa necessaria, scilicet juris, quod agnatis competere in his feudis agnoscibatur: proinde cūm versemur in

claris, nulla conjectura de actu meræ facultatis locum habet: partim, licet eset dubium, an non ex mera voluntate gratiosa fuerint collaterales admissi ad successionem, dubium tamen tolleretur ex recepto juris principio, quod quilibet actus censeatur factus in executionem præcedentis obligationis. per l. quidam 19. ff. de Manuscr. l. post dotem 40. ff. Solutio Matrim. & quod semper præsumatur quid actum ex causa necessaria, & non voluntaria. text. Bald. & alii DD. in l. fin. C. de alimentis pupillo præstand. præsertim cūm liberalitas, donatio, & jactatio bonorum non præsumatur, maximè in Ecclesiasticis, quibus minor est potestas circa bona Ecclesiastica, quām Laicis circa sua. Deinde ex parte vasallorum, quæ fuit altera pars argumenti, sufficienter probatur animus inducendi consuetudinem, si testes deponant, dari consuetudinem, & communem famam vel opinionem, quod consuetudo existat, cūm satis constet de populi consensu

ex

ex eo, quod non contradixerit ullo tempore. per l. 2. ff. ad Municip. l. an in totum C. de adif. privat. Sicut etiam in dubio præsumitur, actus fuisse exercitos animo inducendi consuetudinem. Rochus de Curte in c. fin. de Consuetud. n. 602. Quæ maxime procedunt in consuetudine, cuius initii memoria non exstat, in qua huc ver. sumur; cum pro tanto tempore militet præsumptio Juris, quod omnia requisita ad eam inducendam necessaria intervenerint. Ant. de Butt. in c. pervenit de Censib. Cravett, Cons. 21. n. 12.

Ad III. Negatur imprimis, quod testes fuerint singulares, eò quod de quolibet actu plures deposuerint, eodemque modo, & sic de eadem re contestati sint. Imd, si testes depo- nerent de pluribus actibus generaliter, & quod semper sic fuerit obser- vatum, etiam singulares testes sufficienter probarent consuetudinem in genere, ut cum aliis docet Ant. de Butt. in d. c. fin. de Consuet. col. 2. Favet Mafc. de probat. concl. 424. n. 68. 70. & Gail l. 2. observ. 66. n. 11. 12. quia tendunt omnes ad eundem finem, & in hoc conspirant. maximè id proce- dit in consuetudine immemoriali, vel interpretativa, quæ favorabilis est, & huc allegatur. Deinde pariter nega- tur, quod depositiones testium in praesenti negotio considerari debeant velut inter alios acta; cum versemur in terminis consuetudinis individuæ, omnes totius Episcopatus vasallos no- biles concermentis, quæ jus facit in- ter omnes, consequenter etiam in

qualibet parte communitatibus: sicut ergo sententia contra vel pro uno in re individua lata prodest, vel obest omnibus consortibus, etiam non vo- catis. per l. 31. §. ulti mo ff. de negot. gest. & ibi gl. v. prædio. ita & pro- bationes in causa individua omnibus, quos ea concerrit, prodest vel obest. Bart. in l. 2. n. 6. ff. Judicatum solvi. Alex. in l. sape n. 125. ff. de re jud. Denique nec obest, quod testes fue- rint de Universitate, quia testes tales pro universitate deponentes fidem merentur tanquam legales, quando non principaliter in suum commodum deponunt, sed solum secundariò & in consequentiam, ut contingit, si deponant de generali consuetudine. Mafc. concl. 424. n. 59. Alex. Cons. 137. n. 6. vol. 7. Deinde consuetu- dinem, de qua est sermo, testificati sunt etiam alii testes omni exceptio- ne majores, qui non erant de com- munitate Nobilium hujus Episcopatu- s: consuetudo autem per duos testes legaliter probatur, & testes omni exceptione majores corrigunt vitium aliorum minus idoneorum. gl. in l. 3. §. 1. ff. de Testib. si etiam in l. qui testamento. ff. de Testam. §. 1. le- gatarius Inst. eod. legatarius in testem admittitur, et si in consequentiam te- stamentum ipsi prospicit. Inicias proin- ire possumus, quod illa dicatur cau- sa propria, ex qua in consequentiam aliquid lucri venit, & si ex illa lite in specie nihil adjudicatur universitati tan- quam singulis in specie, sed corpori ac universitati ipsi in genere, ut tra- dunt

D 3

dunt DD. in §. Universitatis Inst. de ver. divisi. & l. in tantum §. Universitatis ff. eod. multa enim in consequentiam permittuntur, qua principaliter non conceduntur. *l. quoties 3. C. de Judic.* Accedit, quod plerique testes fuerint aliunde multum legales, quia Nobiles, Divites, Consiliarii, Advocati, Doctores, ex quibus qualitatibus multum suppletur, quod forte testibus posset opponi, cum unico etiam Doctori in Operibus suis consuetudinem affirmanti credi soleat, si alii DD. non testentur contrarium. Klock *Conf. 80. n. 115. vol. 4.* specialiter autem attendi meretur numerus testium magnus, cum 10. testes de consuetudine deponentes faciant notorium. Felin. in c. *cum oporteat n. 16. de accusat.* etiam si non exprimant, a quibus audiverint.

Ad IV. Actus in contrarium allati vel non sunt ad rem, utpote in materia non concernente, ut quia per speciale pactum ad solos descendentes, auf die Leibs- Erben/ restriktum est feudum: vel sunt gesti lite pendente: vel adhuc controversi, quibus consuetudini non præjudicatur. Accedit, quod consuetudo jam in suo esse consistens non enervetur per unum vel alterum actum contrarium. *l. nemo alieno nomine 123 §. 1. ff. de R. 1.* & ibi gl. Bart. Dec. Item, quod actus numero pauciores minus sint attendendi; licet enim observantia debeat esse uniformis; tamen, si constat aliquid fuisse magis

observatum, ista observantia prævalere debet. Menoch. *Conf. 75. 76. lib. 1.*

Ad V. *N. M.* sufficit enim, si testes deponant negativè de auditu, quod nempe contrarium non audirent vel viderint observari. Imò non defuere, qui positivè de auditu testificati sint, quod nempe à Majoribus audiverint, sic semper fuisse observatum.

Ad VI. *Dif. Ma.* debent esse actus in specie tales, & hos in specie testes allegare debent, & probare, ut probetur consuetudo interpretativa longi vel longissimi temporis, nempe 10. vel 40. annorum. *C. Ma.* ut probetur consuetudo immemorialis. *N. Ma.* ad hanc enim probandam sufficit, si testes deponant, talem esse usum & consuetudinem, ac neminem exflare, qui contrarium audiverit vel viderit observari, etiam si singulares actus omnino uniformes ac specificos, in quibus ita observatum fuit, non allegent. per text. in l. si arbitrer. ff. de probat. gl. in c. 1. de Prescript. in 6. v. memoria. Curt. in c. fin. de consuet. n. 368. & 603. Et quamvis Cravett. de antiqu. temp. p. 4. §. materia n. 23. requirat probationem actuum singularium, in quibus per hominum memoriam sic fuit observatum, at fine lege autoritate atque contra communem aliorum requirit. Deinde si 10. testes de aliqua consuetudine deponant etiam non immemoriali, afferendo, quod sit communis

fama & vox populi, nec à parentibus vel aliis aliud audiverint, talis consuetudo habetur pro notoria, nec opus est ulla alia probatione, vel ad ductione actuum in specie. Klock. *Conf. 79. n. 43. vol. 4.* sed in praesenti cau 35. testes deposuerunt, communem esse vocem ac famam in hoc Episcopatu, quod etiam collaterales admittantur ad succedendum in feudo, nec à Majoribus se aliud audiisse: ergo. Accedit, quod adducti testes fuerint feudorum periti, uti Doctores, Consiliarii &c. quo casu consuetudinem probari absque omni mentione actuum in specie testatur Bart. in *l. de quibus ff. de LL. n. 23.* cuius opinionem communi calculo approbatam esse ait Decian. *vol. 2. responso 51. n. 82. 83. 85.* & Curt. *lo. cit. n. 615. 618.*

Ad VII. Ad nullam aliam consuetudinem probandam requiruntur actus per sententiam in Judicio contradictorio confirmati, nisi ad eam, que habetur per similiter judicata *l. 38. ff. de LL.* nostra autem, de qua agitur, est introducta per usum communis, actusque frequentatos, ad quam sufficit, si tacito communis consensu sit confirmata, de qua loquitur *l. 35. 36. 37. ff. eod. item l. 1. C. que sit longa consuet.* cum §. 9. *Inst. de l. N. G. & C.* Atque ista est sententia communis cum Schneidevyn in d. §. & Decian. in *resp. 51. cit. n. 112.* & in Camera Imperiali per plures decisiones confirmata. Gail *l. 2. obs. 31. n. 8. Myns. cent. 6. obs. 41. n. 15.*

TITULUS V.

De Postulatione Prælatorum.

DECISIO V.

De Postulatione concurrente cum electione ad Archiepiscopatum Coloniensem.

SPECIES FACTI.

VAcante per obitum Serenissimi & Reverendissimi Domini Domini Maximiliani Henrici, utriusque

Bavaricæ Ducis &c. Archiepiscopatu & Electorali Principatu Coloniensi 19. die Julii anno 1688. ad eligendum no-